

Företags skatteflykt – ett hinder för fattigdomsbekämpningen

Multinationella företags både lagliga och olagliga skatteflykt innebär en stor förlust av resurser för fattiga länder. Resurser som behövs för att bekämpa fattigdom och minska biståndsberoendet. Även lågt räknat smiter företag årligen från skatt motsvarande mer än det samlade globala biståndet.

Ett av de största hindren för att förebygga och avslöja fall av skattesmitning är svårigheten att hitta information om företags ekonomiska verksamhet över landsgränser. Detta är både ett resultat av låga krav på företag att redovisa information och brist på samarbete och öppenhet mellan skattemyndigheter. Problemen blir extra stora när skatteparadis är involverade, eftersom deras affärsidé bygger på hög sekretess.

Med dagens regler är företag endast skyldiga att presentera globala årsredovisningar över sina vinster, istället för att redovisa per land var de tjänar sina pengar och var de betalar sina skatter. Sammankopplat med sekretessen i många skatteparadis möjliggör detta att företagen flyttar sina vinster till områden där skatterna är låga eller obefintliga.

Globaliseringen av vår ekonomi har inneburit nya möjligheter för företag att smita från att betala skatt i utvecklingsländer. Det kan göras på olika sätt och med en mängd olika metoder. Många multinationella företag har en komplex organisationsstruktur med hundratals dotterbolag, varav ett betydande antal kan vara förlagda till skatteparadis. I vissa fall används dotterbolag i skatteparadis för verklig ekonomisk verksamhet men i många fall har bolagen liten eller ingen fysisk närvaro i landet. På en och samma adress på Caymanöarna, i Ugland House, finns 18 857 företag registrerade. Bland dem dotterbolag till Coca Cola, Intel och andra välkända multinationella företag.

Multinationella företag kan flytta och fördela sina vinster mellan dotterbolagen inom koncernen genom så kallad internhandel med varor och tjänster, en process som är svår för skattemyndigheter att granska. Internhandeln går till så att olika dotterbolag i samma koncern handlar med varandra och kan på så sätt flytta vinster till dotterbolag i skatteparadis, vilket minskar beloppen man är skyldig att betala i skatt. Det här systemet gör att företag till hög grad själva kan bestämma var de vill göra sina vinster och förluster. 60 procent av världshandeln beräknas vara internhandel.

Vissa företag utnyttjar systemet ytterligare genom att manipulera priserna och ta under- eller överpriser när man handlar med sig själv, så kallad manipulerad internprissättning, en av de vanligaste metoderna för att smita från skatter. Organisation for Economic Cooperation and Developments (OECD) riktlinjer mot internprissättning är utvecklade för att

förhindra att man manipulerar priser på varor och tjänster i handel inom den egna koncernen. Men att använda reglerna i praktiken är svårt och det är i princip omöjligt för utvecklingsländers skattemyndigheter att ifrågasätta företags internprissättning eller företagstruktur. Resultatet är en betydande skatteförlust för fattiga länder.

Skatteflykt och uteblivna skatteintäkter i utvecklingsländer är globala problem som inga enskilda länder kan hantera på egen hand, det behövs internationella samarbeten och överenskommelser. För att slå ner på företags internationella skattesmitning måste utvecklingsländers skattemyndigheter kunna få tag på information om de företag som skulle kunna vara skyldiga dem skatter. Ett nytt globalt avtal för automatiskt informationsutbyte och krav på multinationella företag att redovisa sina ekonomiska aktiviteter per land (land-för-land-redovisning) och inte som i dag endast för koncernen som helhet skulle vara två steg för att uppnå detta.

Land-för-land-redovisning

Nuvarande internationella redovisningskrav International Financial Reporting Standards (IFRS), som endast kräver att företag redovisar som koncern till att det är svårt att upptäcka fall av skatteflykt. Om man införde krav på redovisning per land i IFRS skulle det bli lättare för civilsamhället, media och skattemyndigheter att avslöja fall av skatteflykt. OECD har blivit ombudda att undersöka möjligheterna för krav på redovisning per land. OECD ska under 2010 rapportera tillbaka till G20 och FN.

Förbättrat informationsutbyte

Skattemyndigheter i utvecklingsländer måste kunna få information från sina motsvarigheter i andra länder, så att de kan göra sig en bild av ett företags verksamhet och finansiella transaktioner världen över. I nuläget är det så att även om det finns ett avtal om informationsutbyte mellan två länder har skattemyndigheter ingen automatisk rätt till information, dvs de måste bevisa att informationen de efterfrågar är relevant för deras administration eller granskning och själva lägga fram en stor mängd information för att bevisa detta. Något som i sig kan verka avskräckande och innebära ett stort hinder för svaga skattemyndigheter med små resurser.